

‘Wijsheid komt met de kerven in je ziel’

Barry Atsma (37) speelde een hoofdrol in de twee Nederlandse filmhits van vorig jaar. Nu staat hij met Toneelgroep Amsterdam in de Stadsschouwburg met *Zomertrilogie*. ‘Mijn rol wordt belangrijker, die druk voel ik wel.’

tekst BRITT STUBBE
foto's MARK HORN

Zomertrilogie gaat over de nouveau riche van de achttiende eeuw. Zijn die karakters te vergelijken met de nieuwe rijken van nu?

“Ja, dat is het fascinerende aan dit stuk, dat het zo herkenbaar is. Het gaat over mensen die zich rijker en beter voordoen dan ze zijn. Mensen tegen wie anderen opkijken, maar die worden weggetrapt als ze falen. Dat doen wij nu ook, kijk maar eens naar Marco Borsato. Of de sterrenscheidingen waar we van smullen. *Zomertrilogie* gaat ook over mensen die in de schulden raken en op de pof leven, ook nu leven we weer massaal op krediet.”

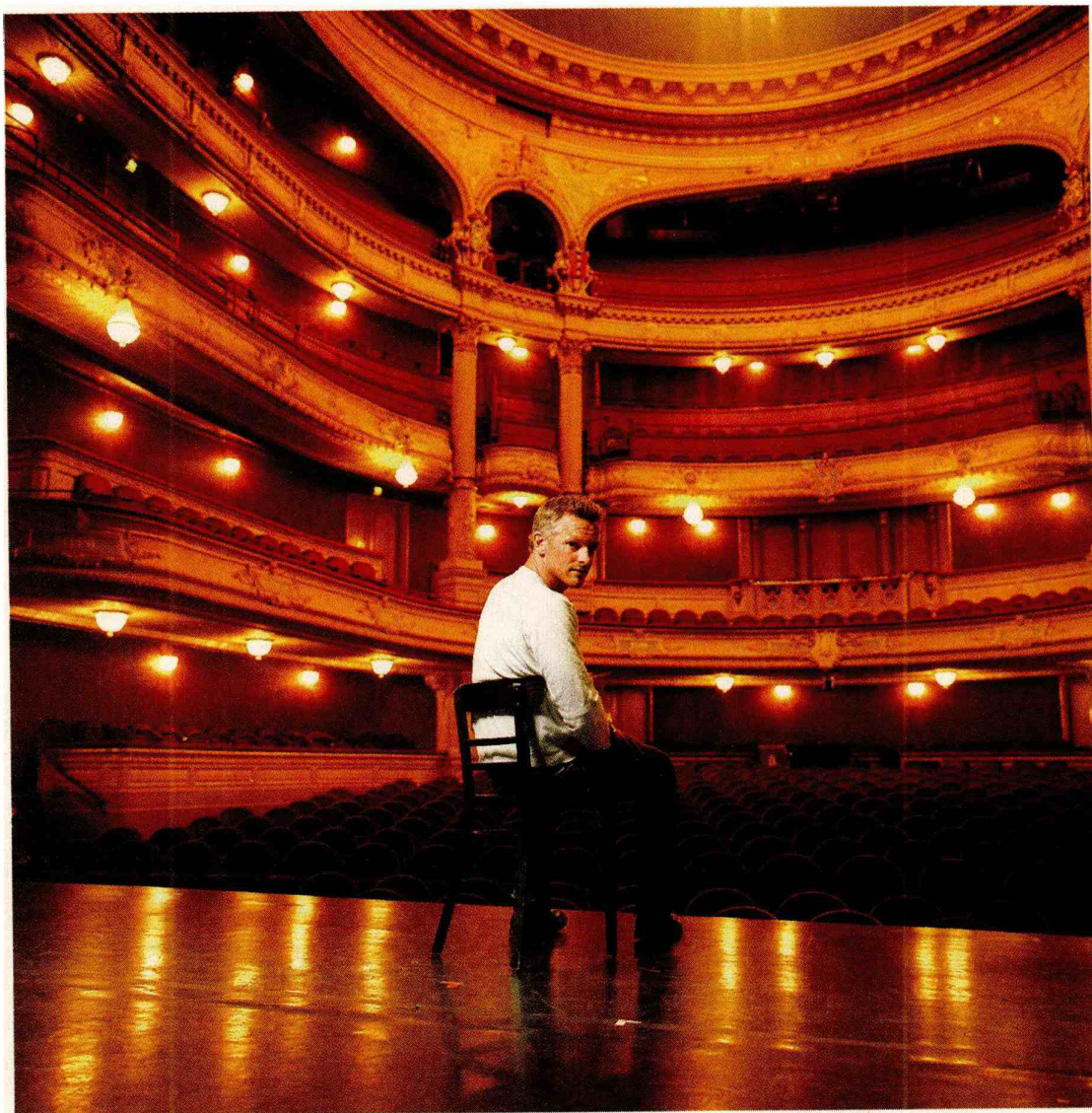
Herken je jezelf in dit stuk over decadentie en vluchtigheid?

“Deels, geld en status zijn voor mij niet het belangrijkste, maar ik ben wel een kind van deze tijd. Ik wil niet in een louche bak rijden, ik heb een mooie auto. En mijn laptop heb ik alleen nodig om te mailen en af en toe eens wat te tikken maar toch koos ik een veel te dure Apple.”

Wat vind jij het grootste nadeel van de huidige consumptiemaatschappij?

“Je moet gelukkig zijn, want je kunt alles

doen wat je wilt doen. Heb je geen geld, dan leen je het toch gewoon? Dus waarom ben je dan nog steeds niet gelukkig? Die druk maakt dat mensen zich mislukt voelen als ze niet continu gelukkig zijn. Terwijl dat helemaal niet kan."

Wat is de mooiste zin die je uitspreekt in de rol van Guglielmo?

"Ik vind het prachtig dat Guglielmo tegen de vrouw op wie hij verliefd is, maar die is toebedeeld aan een ander, zegt: 'Ik wil maar één ding tegen je zeggen, ik hou van je, maar als mijn liefde jou schade doet, ben ik bereid mezelf op te offeren. Je zegt het maar.' Die totale opoffering vind ik in zijn

naïviteit grappig en ontroerend."

Ben je zelf een hoofse romanticus?

"Ik vind het heerlijk om een hunkerende man te spelen die zijn geliefde smeekt om een kusje. Die leeft volgens het motto: leven of sterven, ik wil alles hebben. Nu. Ik herken zeker iets in die hartstocht. Op mijn zestiende woonde ik met mijn ouders in Brazilië en moesten we terug naar Nederland. Ik maakte het heel bot uit met mijn vriendinnetje daar, omdat ik niet met het naderende afscheid kon omgaan. Maar ik kreeg al na een dag enorme spijt. Vlak voordat ik terugging, hebben we het goedgemaakt en nog heel heftig en dramatisch staan zoenen op

een feestje. Terug in Nederland heb ik nog lang naar haar verlangd, best een moeilijke tijd."

Je bent een gevoelige man.

"Wat emoties betreft ben ik haast een vrouw. Het wordt erger naarmate ik ouder word, helemaal sinds ik vader ben. Samen met mijn vriendin ben ik verantwoordelijk voor twee kinderen, als er nu moeilijke momenten komen, gaat het niet meer alleen over mezelf, maar ook over hen. Dat maakt me kwetsbaar. Gisteren keken we met de cast van *Zomertrilogie* naar *Earth*, daarin wordt een jong hertje gepakt door een wolf. Dan breek ik meteen, net als Kitty Courbois.

**Geboren op 29 december 1972
in Bromley (Engeland)**

1978-1984: lagere school in Athene (Griekenland) en in Bleiswijk

1984: middelbare school in Sao Paolo (Brazilië) en Erasmus College in Zoetermeer

1991: propadeuse rechten in Utrecht

1996: afgestudeerd aan de acteursopleiding in Utrecht

1997: eerste vaste aanstelling: Theatergroep De Appel in Den Haag

2000: tv-serie *Rozengeur & wodka lime*

1999-2002: acteur bij De Paardenkathedraal in Utrecht

2004: familiefilm *Lepel*

2002-heden: lid van Toneelgroep Amsterdam

2009-2010: films *De Storm*, *Komt een vrouw bij de dokter* en *Zwart water*

Barry Atsma speelde voor tv onder andere in *Rozengeur & wodka lime*, *Circus Waltz* en *Voetbalvrouwen*

Terwijl Chico, een acteur van in de twintig en nog geen vader, het juist een geweldig natuurmoment vond.”

Heeft het vaderschap invloed op je prestatie als acteur?

“Ja, dat denk ik wel. Een acteur groeit met elke grote ervaring waaruit hij kan putten. Ik vind het ook fijn om ouder te worden. Ik heb altijd een stronthekel gehad aan mijn imago van de frisse jongen die lekker gemakkelijk door het leven wandelt. Dat begint langzaam te veranderen, waardoor ik steeds interessantere rollen krijg.”

Je hebt in 2009 twee hoofdrollen gespeeld in films die allebei in de toptien van best bezochte films eindigden. Nu sta je meer dan 55 avonden in *Zomertrilogie* en over anderhalve maand komt *Zwart water* uit, waarin je een grote rol speelt. Hoe hou je het vol?

“Ik heb het al veertien jaar chronisch druk. Ik sta nu meer in de aandacht, maar toen we nog geen kinderen hadden werkte ik veel meer. Dat kan nu niet langer, vannacht heb ik ook niet geslapen, omdat de kinderen een jetlag hebben en geen oog dichtdoen. Maar ik heb jaren gehad dat ik om half zeven 's ochtends werd opgehaald door een chauffeur die me naar een film- of tv-set bracht en om half zes 's avonds werd ik weer naar een toneelvoorstelling gebracht.”

Is hard werken verslavend?

“De tijd dat ik het fijn vond om dagen van zestien uur te maken, is voorbij. Maar hard werken geeft nog steeds een kick, ik heb een enorme behoefte aan adrenaline. Het is niet altijd even druk, hoor. Spelen is soms in vier projecten tegelijk zitten en dan weer een tijd helemaal niks doen. Ik heb de laatste twee maanden vijf dagen per week voor de kinderen kunnen zorgen. Mensen denken dat ik *Zwart water* even tussendoor heb gedaan, maar die film is anderhalf jaar geleden opgenomen. Ze wilden wachten met de release tot na mijn grote films; anders raakte hij ondergesneeuwd. Nu kan *Zwart water* misschien meevaren op het succes van *Komt een vrouw bij de dokter* en *De storm*. Mijn rol als acteur wordt steeds belangrijker. Die druk voel ik wel. Ik moet er echt vol voor gaan nu, nog meer dan voorheen.”

Je hebt een luisterboek ingesproken, *Project M.*, waarin je elk personage een andere stem geeft.

Lachend: “Er bleken 32 personages in te zitten en het was een kinderboek, dus dan moet je wel, vind ik. Maar het was een helse klus om al die stemmen te onthouden.”

Het werk van een perfectionist.

“Voor *De storm* lag ik vier keer per week in het zwembad. Achteraf had ik het met de helft ook gemakkelijk afgekund, zo zwaar waren de opnames in het water ook weer niet. Ik dwing mezelf altijd om net een stap verder te gaan dan ik eigenlijk moet en durf. De solovoorstelling *Denne*, geïnspireerd op mijn broer Rimmert, die het syndroom van Down heeft, was doodeng. Ik moest totaal onherkenbaar zijn op het toneel, lelijk zelfs, en het was een heel persoonlijk onderwerp. Eigenlijk waanzin dat ik mezelf dat heb aangedaan.”

Doen wat je eigenlijk niet durft past bij je behoefte aan adrenaline.

“Ja, het is de voortdurende drang mezelf op te rekken. Ik had dat als kind al. Als ik ging tennissen, deed ik het de hele dag. En als ik weg wilde lopen, deed ik het tijdens een vakantie in Londen. Liep ik door vreemde straten en ging ik tussen de punkers zitten op een groot plein. Mijn vader is achter me aan gelopen en heeft me vol fascinatie geobserveerd.”

Je bent gevoelig, maar niet bang aangelegd.

“Ik kan bang zijn als ik me kwetsbaar voel, maar spanning vind ik prettig. Als kind zocht ik de kicks altijd op. Op mijn negende ging ik joyriden in de auto van mijn moeder en sprong ik van gebouwen naar beneden – legden we isolatiemateriaal op de grond en nup. Ik dacht dat ik het allemaal wel kon en dat bleek ook zo te zijn. De mannen van stuntteam De Beukelaer vragen me altijd of ik mijn eigen stunts wil doen, ze kennen me onderhand.”

“In *Komt een vrouw bij de dokter* zit een ongeluk dat ik voor een deel zelf heb mogen uitvoeren. Beetje langs een auto schampen en een paar spiegels rammen met tachtig kilometer per uur. Heerlijk. Helaas mocht ik te slip niet doen van de verzekeringsmaatschappij.”

Je woont in de Vinex-wijk Leidsche Rijn met de vrouw met wie je al zestien jaar samen bent en je twee kinderen. Is dat een tegenhanger voor je avontuurlijke kant?

“Een relatie lang goed houden is juist een groot avontuur, net als het grootbrengen van twee kinderen. En ik vind de Leidsche Rijn een heerlijke plek om te wonen. Ik vind het fijn dat mijn kinderen in de tuin kunnen spelen en kikkervisjes kunnen vangen in de sloot achter ons huis. Zo ben ik zelf ook opgegroeid. Ik hoef niet, net als al mijn collega's, in het centrum van Amsterdam te wonen.”

Wanneer wist je dat je acteur wilde worden?

“Ik studeerde rechten en mijn moeder gaf me voor mijn achttiende verjaardag een cursus toneel cadeau, bij jeugdgroep Rabarber in Den Haag. Ik had nog nooit over acteren nagedacht. Zat ik ineens tussen kids van zeventien, achttien en negentien die al heel lang acteur wilden worden. Ik was de kakker die er niets van kon, maar ik vond het wel ontzettend leuk. Ik heb me aangemeld voor de toneelschool in Utrecht, ik wilde het combineren met mijn studie, maar dat was niet te doen natuurlijk.”

Wanneer durfde jezelf als acteur te zien.

“Ik heb heel lang het idee gehad dat ik geen echte acteur was. Intussen nam ik enthousiast elke rol aan. Een dansvoorstelling? Ik kan niet dansen, maar ja, lijkt me wel leuk. Ik bleek best goed te dansen, tot mijn eigen verbazing. Pas sinds een jaar of vijf neem ik mezelf echt serieus als acteur. Ik had de neiging mijn vak te bagatelliseren. Als je bevo-

‘Ik heb altijd een stronthekel gehad aan mijn imago van de frisse jongen die lekker gemakkelijk door het leven wandelt’

‘Ik vind het ontzettend dapper van Kluun dat hij zijn eigen klootzakkerigheid zo durft te etaleren’

gen bent, wil je dat alles wat je doet, klopt, je haat de momenten waarop het niet klopt. Mijn manier om daarmee om te gaan, was doen alsof het allemaal zo belangrijk niet was. Door acteren te zien als aandachtstrekerij en een egoding. Maar ik vond het wel degelijk heel belangrijk. Best eng om toe te geven, want dan krijgt het gewicht. En dan gaan mensen ook harder over je oordelen.”

Je hebt eens gezegd dat je niet weet wat je in een oorlog zou doen. Waar komt dat vandaan?

“Het is heel eenvoudig om te zeggen dat je dan aan de goede kant staat. Maar je weet niet hoe bang je bent of hoe je wordt opge-

hitst. Mensen zijn geneigd zichzelf te overschatten. Roepen ze: ‘Als ik vader word, doe ik het zo en zo. En in mijn relatie zou ik dat nooit doen.’ Maar iedereen maakt het mee in zijn leven. Het moment waarop je denkt: ik had gedacht dat ik het anders zou doen, maar nu weet ik even niet meer wie ik ben. Wijsheid komt met de kerven in je ziel.”

Wat zijn de kerven in de ziel van Barry Atsma?

“Dat zijn er zoveel. Zo kwam ik er al jong achter dat ik kwetsbaar was, dat het leven niet zo veilig was als ik dacht. Op mijn dertiende vertrokken we naar Brazilië, mijn vader was financieel directeur van Unilever, dus we verhuisden nogal eens naar andere landen. De voertaal in de les was Engels en daarbuiten Portugees. Ik was ineens de buitenstaander die de taal niet sprak, ik moest mezelf bewijzen, terwijl ik in Nederland de status van populaire jongen allang had verworven. Ik voelde me eenzaam en onzeker. En toen ik me eindelijk echt gelukkig voelde, gingen we terug naar Nederland. Dat waren heftige jaren, waardoor ik heb geleerd altijd op te komen voor de buitenstaander.”

Is dat ook waarom je Kluun hartstochtelijk verdedigt tegen de mensen die hem aanvallen omdat hij vreemdging toen zijn vrouw kanker had?

“Ja, ik denk het wel. Je weet niet hoe je zelf handelt in zo’n situatie. Ik snap dat mensen bang zijn dat ze zelf vreemdgaan in zo’n periode en dat ze die angst wegstoppen door heel hard te roepen dat Kluun een ontzettende lul is. Maar ik begreep mijn karakter Stijn wel. Het is moeilijk om te leven met iemand die afscheid neemt van het leven, terwijl je zelf juist heel hard wilt doorgaan met leven. Ik vind het ontzettend dapper van Kluun dat hij zijn eigen klootzakkerigheid zo durft te etaleren. Ik durf mijn donkere kant niet zo in het openbaar te laten zien, ik stop die in rollen, dat is lekker veilig.”

Zit er een donkere kant van jezelf in Denne?

“Ja, zeker wel. Maar die is voor anderen niet zichtbaar, omdat je niet weet welk deel dat is. Dus ook dat is veilig. Maar het kostte wel moed om de voorstelling te maken, omdat het zo persoonlijk is. Het gaat wel over mijn

broer en over onze familie, en ik zet hem zeker niet alleen maar neer als een schattige mongool.”

Wat voor jongen is Rimmert?

“Mijn broer kan fantastisch verhalen vertellen, stemmetjes zijn zijn specialiteit. Paulus de Boskabouter, Rob de Nijs, James Bond – Rimmert doet het allemaal. Als hij een stukje Paulus de Boskabouter doet op een feestje, luistert de hele kamer ademloos. Rimmert leeft zich totaal in. Hij is geestelijk blijven hangen tussen de drie en de vier jaar. Hij kan echt niet goed onderscheiden van onecht.”

Is dat ook wel eens rot om te zien, dat hij fictie niet van werkelijkheid kan scheiden?

“Mijn broer heeft irrationele angsten waar hij maar niet overheen groeit. Hij is bang in het donker en voor de dood, hij is ontzettend bang dat hij een pop wordt als hij sterft. Hij zag in de Efteling Sneeuwwitje in

de kist liggen en sindsdien heeft hij die angst. Rimmert blijft jarenlang hangen in zowel positieve als negatieve ervaringen. Zijn leven is een repeterend verhaal. Het raakt me als ik zijn terugkerende angsten en gevechten zie.”

Ben je extra gevoelig voor oordelen van anderen omdat je Rimmert als broer hebt?

“Ja, misschien wel. Maar Rimmert was in mijn vriendenkring juist mateloos populair. Ik nam hem overal mee naar toe. En via Rimmert kreeg ik ook weer aandacht, want ik had een mongool als broer.”

Vond je dat echt leuk?

“Ja, ik weet dat kinderen niet graag afwijken van de rest, volwassenen ook niet trouwens. Maar ik heb altijd graag bijzonder willen zijn. Ik stond graag in het middelpunt en dan had ik aan Rimmert een goeie. Op een feestje trok hij meteen zijn shirt uit en danste hij als een waanzinnige, nou, dan

was het feest gelijk op gang. Maar er waren natuurlijk ook mensen die hem pestten en uitlachten. Ik kwam altijd voor hem op, niemand komt aan mijn broer.”

“Mijn broer heeft de pech dat hij er goed uitziet voor een mongool. Als mensen hem kort zien, denken ze dat hij normaal is en begrijpen ze niet waarom hij zich zo kinderlijk gedraagt. Laatst las ik dat een vrouw haar dochter naar de plastisch chirurg had gestuurd om de mongoloïde trekken uit haar gezicht te halen. Die vrouw is echt gestoord. Wie creëert nu een meisje dat er normaal uitziet, maar niet normaal functioneert?”

Rimmert kon niet mee als jullie een tijd naar het buitenland gingen. Was dat moeilijk voor jou en je zus?

“Ik begreep dat hij niet mee kon, meestal was er in de landen waar mijn vader werkte geen goede opvang voor Rimmert en hem thuishouden was echt niet te doen. Niet goed voor hem en niet goed voor ons. Maar natuurlijk was het verdrietig als we afscheid van hem moesten nemen, vooral voor mijn moeder. Ook in Nederland moesten we wekelijks afscheid nemen, als Rimmert na het weekend weer terugging naar het tehuis. Dan moest hij soms heel hard huilen. Dat waren zware momenten.”

Waren er mensen die het zielig vonden om een kind in een tehuis te plaatsen?

“Gelukkig zagen de mensen in onze naaste omgeving wel dat Rimmert speciale zorg nodig heeft die mijn ouders hem niet konden bieden, al hadden ze het gewild. Maar er waren ook mensen die zeiden dat ze hun kind nooit zouden wegstoppen.”

Dezelfde mensen die denken dat ze in het verzet zouden zitten als het oorlog zou zijn.

“Mensen die denken dat ze het anders en beter zouden doen, maar die geen idee hebben van de situatie. Dan denk ik wel eens: wacht maar tot het jezelf overkomt. Dan blijven principes en oordelen niet zo fier overeind als je zou willen.”

**Zomertrilogie, Toneelgroep Amsterdam,
tournee t/m 25 april. Première 17 januari
16.00 uur in de Stadsschouwburg.**